

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICESCĂ, ȘCOLARĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

ABONAMENTUL:

Pe un an — — — — — 40 Lei.
Pe jumătate de an — — — — — 20 Lei.

Apare odată în săptămână:

DUMINECA.

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:

Arad, Strada EMINESCU Nr. 35.
Telefon pentru oraș și județ Nr. 266.

Iertarea, uitarea.

A ierta este a nu se răsbuna, a nu răspunde cu violență la violență. Iar a uita în conex cu iertarea este a nu reaminti violența, ce ni-s'a comis, a nu o mai ținea în minte. Ambele sunt virtuți morale meritorii. „Răsbunarea omului nobil este iertarea și uitarea” (Schiller). „Cel mai mare drept al omului este a iertă” (Carmen Silva). Intre ele nu se dă o distincțiune ființială, ci numai gradativă, calitativă, fiind uitarea iertare în perfecțiunea ei și garanție pentru adevăratatea ei. Sunt flori rare de seră în frigul nostru, caută să ne dăm seama de ele.

Ele sunt reclamate de vajnice interese morale, ca cel egoist superior, cel uman, cel social și cel religios, tot atâți piloți ai existenței și prosperării morale.

1. *Interesul egoist superior.* Eul superior adevărat al omului este eul său sufletească moral și tot ce deranjează egemonia lui în dualismul omenesc este dăunătoare personalității, atrage deminuarea și chiar ruinarea eului.

Acestea efecte le produce povara patimei răsbunării. Impatinatul ei Samson orbit de Filistenii și adus în templul lor pentru a-și rănji de nenorocirea lui, surpă stâlpul și templul se prăbușește în capul lor, dar și în al lui. Răsbunarea e oarbă, impatinatul nu-și dă îndestul seamă de urmările ce le are isbândirea sa pentru el însuși. El numai simte deabinele gânditura veninului patimei și e extaziat la nădăduirea prăpădului asupra vătămătorilor lui. Dar când începe a se potoli, a se trezi din beția urei și vede ca prin oglinda lui Perseu capul Meduzei lui împletit de șerpi și având colți de porc — ei! — atunci rușinat de corbirea sa animalică, urmează și dansul fapta mântuitoare a lui Perseu, retezând capul celei

mai ignobile și primejdioase și monstruoase patime răsărite și crescute în patul cel cald al iubirii de sine. Iată mântuirea prin recunoașterea interesului de demnitate personală și de onestitate, prin respectul eului sufletească superior și adevărat, ce-i dictează vătămăturii, loviturii în iubirea, în mândria sa — porunca iertării și a uitării. Și a uitării, pentru că altcum eul s'ar distruge pe sine însuși, prin chinurile aducerii aminte de suferința umilirii. O memorie prea vie și fidelă poate să ne ducă la răsbunare.

Interesul uman. Acesta e cuprins în considerațiile de compatimire pentru fragilitatea naturii umane, socotind slăbiciunile inerente firii omenești drept împrejurări atenuante la judecarea loviturilor, ce ni s'au dat de cătră semenii noștri. Acest considerant conciliator dictat de interesul uman este un act de justeță imperativă, carele reclamat de atâtea ori de noi înșine în favoarea noastră, să fim atât de haini a nu-l recunoaște și a nu-l aplica în favoarea altora? Căci și noi rareori facem răul de dragul răului, ci mai de multeori pentru că ne pripim, din orbire, din patimă, din poftă de plăceri, din iubire de noi înșine, din slăbiciune. Pledoaria fragilității naturii umane și a jalei pentru umilirea eului sufletească superior prin eul trupesc, inferior în dualismul omenesc, o face cu vervă apostolul neamurilor: *Eu sunt trupesc, vândut sub păcat (patimă). Căci ceea ce fac nu știu, pentru că nu fac ceea ce voesc, ci ceea ce urdesc, aceea fac. Iar de fac ceea ce nu voesc, nu eu sunt cel ce fac aceea, ci păcatul (patima), care locuiește în mine. Deci eu aflu legea, că voinde a face binele, răul se află în mine. Dar văd altă lege în membrele mele luptând împotriva legii minții mele și făcându-mă serv legii păcatului (patimii), care este în membrele mele.* (Rom. 7 v. 14—23).

Potem să fim noi judecătorii severi ai greșalelor semenilor noștri? Câți ar putea să arunce întâi piatra asupra lor? Câți ar putea fără fățărnicie să scoată paiul din ochiul lor. Și oare nu ne-au dat, cei mai aleși ai omenirii, pilde de justeță cătră semenii lor căzuți? N'a scuzat Domnul pe dușmanii săi rugându-se: Doamne, iartă-i că nu știu ce fac? Orbiți fiind de patimă, lor le-a lipsit cunoștința, înțelegerea. Așa pier Columb și Galilei pentru nebunia și nepriceperea unor creștini plini de râvnă, cari au crezut, că săvârșesc un lucru vrednic, și așa pier alți mulți.

Și nu mai contribuie oare la cădere și contagiunea prin atmosfera contaminată, vicioasă, ce influențează ca o molimă? Câți nenorociți osândiți de justiție nu sunt victimele mai mult a răutății inimii lor, cari dacă ar fi cunoscut vr'odată mândreța virtuții la cei din jurul lor, atunci n'ar fi căzut așa de adânc!

Căderea e ușoară, dar tot astfel este și ridicarea? Nu am aștepta și noi mâna de ajutor; iar la rândul nostru să nu li ieșim și noi vătămătorilor noștri înainte prin întinderea mâinii iertătoare? Să ne mai îndoim, că în urmă totuș ne va succede să schimbăm privirea lor abătută dela virtute și să grămădim cărbuni de foc pe capul lor? Ori doar să i privim drept citădele blindate inexpugnabile? Tolstoi în una din poveștile sale populare dezvoltă ideea, arătând în concret, cum ura se naște din ură, iubirea din manifestațiile de iubire, chiar în inimile stăpânite de sentimente contrare.

Și va rămânea oare uitarea soră de caritate esclusă la pansamentul iertării? Nu e ea o curată binefacere pentru cel ce greșește? Și nu se razimă postulatul ei pe însaș legea iubirii de sine a ființii umane, consfințite și de Isus, când îi formulează regula astfel: „Precum voiți să vă facă vouă oamenii, faceți și voi lor.“ (Mt. 7 v. 12).

3. *Interesul social.* Este interesul de existență și de prosperare a societății, este respectul societății după menirea ei. Societatea e ca un trup cu diferitele lui membre, ce trebuie să lucreze spre binele reciproc și împreună spre binele întregului organism. Ca la un trup, așa și la o societate, prosperitatea ei

e condiționată de armonia dintre membrii ei. „Intreagă viață socială e bazată pe iertări, pe concesiuni reciproce. Dacă nu și-ar face oamenii concesiuni, ar fi continuu încăerați, continuu în ceartă și procese, ar fi un bellum omnium contra omnes. Cu cât o societate este mai cultă, cu atât membrii ei sunt mai îngăduitori unii către alții, cu atât se iartă mai mult unii pe alții. Și cu cât în o societate membrii se iartă mai mult, cu atât sunt mai liniștiți, mai fericiți. Peste tot însă, în orice societate, cel ce se arată îngăduitor, iertător față de greșalele altora, este privit ca un om nobil, generos, și societatea la rândul ei îi trece mai ușor cu vederea defectele, greșalele lui.“

„Interesul social au să-l cultiveze în primul rând conducătorii societății. Ei au chiar menirea de a fi educatorii ei, strălucind cu înalte calități pentru a fi imitați, promovându-se astfel fericirea între oameni. Una din aceste calități are să fie fără îndoială și iertarea celor ce greșesc și tractarea lor cu blândețe între limitele permise ale demnității și ale ordinii dictate deasemeni de interesul social, căci altcum s'ar face vinovați și imposibili.“ (Simeon Popescu.) Insuș capul statului premerge cu virtutea iertării. „Cel mai frumos drept al Regelui e dreptul de grație, când legile omenești sunt nedrepte și aspre, când judecata se ține mai mult de litera legii“. Dar însaș legea iartă celui osândit pe un timp mai îndelungat, partea de pe urmă a pedepsei, dacă s'a arătat vrednic de a fi iertat, iar în țări mai înaintate condamnatul adevărindu-se în stadiul de observare infractor numai de ocazie, de probă se pune pe picior liber, și la caz de nericidivă, obține reabilitare formală din partea forului judecătoresc (sistemul penal american și cel franco-belgian).

Dar chiar și lumea neoficială, însaș opiniunea publică, iartă și uită, pertrucă i este spre bine aceasta. Nici lumea nu poate să rămână în continuă agitație, neconținut cu sabia scoasă în contra celui, care a comis greșală și nu se poate lipsi de serviciile singuraticilor în scopul înăntării ei.

4. *Interesul religios.* Este respectul voinței suverane a lui Dzeu, a ființei atotsânte, atotputernice, și drepte sau respectul legii lui date spre binele credincioșilor singuratici și al obștei.

Acest respect este respectul legăturii spirituale cu Dzeu, zise religiune, este respectul datorit lui Dzeu însuș, dela carele atârnă soarta, fericirea omului.

Legea Testamentului Vechiu se plinea în Duhul fricei servile, înfățișându-se Dzeul Evreilor de Moise, ca un Dzeu răsbunător. De frica lui Dzeu nu-și răsbună David asupra lui Saul, carele i căzu de repețite ori pe mână, pentrucă acesta era „Unsul Domnului.” Și tot considerație religioasă, (recunoștința cătră Dzeu), îl reține dela răsbunare asupra batjocuritorului său Nabal. Dar legea mozaică susține porunca răsbunării în anumite cazuri.

Legea Testamentului Nou însă are a se plini în Duhul iubirii fiești cătră Dzeu, carele se înfățișează de Isus Hristos ca Părintele cel bun, al tuturor oamenilor și popoarelor, carele iartă și uită greșala celui ce se căește de greșala lui. Și tocmai prin imitarea bunătății dzești față de frații spirituali, are creștinul să-și elupte dreptul la filiațiunea spirituală față de Dzeu apropiindu-se de desăvârșire.

Prescripțiunile conștiinței religioase creștine în ce privește datorința iertării și a uitării, sunt următoarele, luate din învățăturile Domnului și ale apostolului său Pavel:

a) Isus perfecționând Legea veche lapăda principiul răsbunării: Auziți că s'a zis: Ochiu pentru ochiu, dinte pentru dinte. Iar eu zic vouă: *să nu vă puneți împotriva celui rău*, ci cine te lovește peste fața dreaptă a obrazului, întoarce-i lui și cealaltă, și celui ce va să se judece cu tine să-ți iea camașa ta, lasă-i lui și mantaua, și ori cine te va sili a merge o milă, mergi cu dânsul două... (Mt. 5 v. 38—40). Deci iertați rabdând, jertfind și prevenind.

Iar apostolul Pavel advertizînd pe Romani dela a se conforma lumii, îi îndeamnă: *„Nu respălînd cu rău pentru rău... Nu vă izbândiți vouă înșivă*, ci dați loc mâniei (lui Dumnezeu), căci scris este: a mea este izbânda, eu voi răsplăti, zice Domnul. Ci dacă vrășmașul tău flămânzește dă-i de mâncare, de însetează adapă-l, că aceasta făcînd cărbuni de foc grămădești pe capul lui. *Nu te lăsa să te biruiască răul, ci biruește răul cu binele.* (Rom. 12 v. 17—21).

Dacă de altă parte Isus declară, că a venit să aducă foc pe pământ (Luca 12 v. 49) și să pună sabie, despărțind pe însiși membrii familiei deolaltă pentru a-și mântui sufletul (Mt. 10 v. 34—39), și că cine nu e cu dânsul, este contra lui (Mt. 12 v. 30), — apoi acestea declarații se recunosc ușor ca apeluri la lupta pentru realizarea Împărăției lui Dumnezeu în lume și în sine, la o luptă, ce tocmai cadrează cu principiul iertării greșalelor.

2. Domnul făcînd concluziune pildei despre servul nemilostiv advertizează astfel pe învățacei: *„Așa și Tatăl meu cel ceresc va face vouă de nu veți ierta fiecare fratelui sau din inima voastră.* (Mt. 18 v. 35). Aici li se zice să alunge din minte cu tot adânsul cugetul răsbunării. Inima se ia metonimic în locul cugetului, pentrucă după psihologia ebraică, ce se străvede din ambele Testamente, inima se credea centrul cugetării.

3. Isus perfecționînd Legea veche lăpădă și ura cătră vrășmași zicînd: Auzit-ați că s'a zis: Să iubești pe fratele tău și să urăști pe vrășmașul tău. Iar eu vă zic vouă: *iubiți pe vrășmașii voștri și vă rugați pentru cei ce vă gonesc pe voi, ca să fiți fiii Părintelui vostru celui din cer, care soarele său resare peste cei răi și buni și plouă peste cei drepti și nedrepti... Fiți desăvârșiți precum și Tatăl vostru desăvârșit este* (Mt. 5 v. 43—48). *Fiți milostivi, precum și Părintele vostru din cer e milostiv.* (Luca 6 v. 36).

Dar și prin exemplu a învățat Domnul iertarea și dragostea cătră vrășmași. Domnul nu numai a oprit să se reacționeze la prinderea lui, dar între chinurile crucii s'a și rugat pentru iertarea dușmanilor săi, cari „nu știu ce fac”. Deasemenea și apostolul său Pavel. Deși era huiduit de conaționali, zice: „nu că ași avea ceva pîră contra neamului meu”. (Fapt. Ap. 28 v. 19), și se roagă pentru ei. (Rom. 10 v. 1).

Apostolul, analizînd iubirea creștină în efectele ei, scrie: *dragostea îndelung rabdă, e binevoitoare, nu se semetește, nu se trufește, nu se poartă cu necuviință, nu caută ale sale, nu se întărită, nu socotește răul,*

toate le suferă, toate le crede, toate le rabdă (1 Cor. 13 v. 4—7).

Nu se cuprinde oare în iubirea cătră vrășmași, în rugarea pentru ei, precum și în efectele enumerate ale dragostei creștine, în special în cel al nesocotirii răului, și uitarea?

4. Felul, calitatea iertării creștine îl învață Domnul prin ilustrarea pildei fiului cei rătăcit: „*Iar fiind încă departe, l-a văzut Tatăl său și i s'a făcut milă și alergând a căzut pe grumazul lui și l-a sărutat*“. Așadar Părintele l-a iertat, nu l-a respins, ba nici *nu l-a muștrat*, nu l-a umilit, ci l-a primit ca pe un fiu și s'a veselit cu el. Aici se ilustrează chipul mișcător al iertării și al bucuriei, cu carele întimpină pe celce se căește, Părintele cel ceresc. Văzând lacrimile de durere ale păcătosului și privind la starea lui nefericită, *uită de toate, de sumeția lui, de nemulțumirea cătră dânsul în viața lui scăpătată și vede numai căința și credința lui. El nu-l muștră; el e fericit, dacă poate să-l îmbrățișeze și să-l reaseze în starea de grație a creștinului adevărat și în bucuriile ei.*

Iată modelul de iertare adevărată, care uită, pus de Domnul spre imitare adfecțiilor săi afirmându-și astfel filiațiunea lor spirituală față de Dumnezeu, desăvârșirea lor creștină.

Numai iertarea aceasta, completă, corespunde perfecțiunii Noului Testament. Iosif patriarhul își iartă pe frați, dar nu uită („*voi mi-ați făcut rău! Făc. 50 v. 19—20*); David iartă pe Ioab și pe Simei, dar lasă cu limba de moarte fiului său Solomon datorința de a-l răsbuna asupra lor. (3 Imp. 2 v. 6—8).

Dar cum iertăm noi? Domnul însuș arată prin servul nemilos și prin fratele cel bun al fiului rătăcit cum nu iertau și nu uitau conțimporanii lui, chiar și cei mai buni. Pe însiși învățăceii săi a trebuit să-i rețină dela răsbunare (Luca 9 v. 51—56). Iar noi cei de azi, cari ne încălzim la atâtea culturi morale, totuș nu ne imblânzim, nu prea iertăm, deși ca creștini ne rugăm cu rugăciunea Domnului: „*precum iertăm și noi greșiților noștri*“...

Pentru ce nu iertăm? „*Pentru că prea ținem seama de noi și de suferințele noastre, ce am îndurat, fără să mai cercetăm de ce ni s'a făcut răul.* Cât de adese n'am pierde

veninul și durerea, dacă *ne-am uita pe noi* cu desăvârșire. Nu iertăm pentru că *în noi arde cu flacără focul urei, care e mai păcătos decât răul, ce ni s'a făcut*“. (Carmen Silva.)

Încă ne mai reținem și în cel mai bun caz uităm pe un timp vătămările și poate nu ne răsbunăm, dar ranele vechi iarăș se aduc aminte și dacă chiar după ani de zile se re-întoarce cel ce ne-a vătămat, mai repede revedem greșala lui, decât pe dânsul. Iar din cei ce totuș iartă, câți nu seamănă oare fero-celui Esau, cel ce își iertase pe fratele său Iacob după un interval de 20 de ani și după ce fu conciliat cu daruri și supraumiliri, — ori nu seamănă potentatului Iosif, care și-a iertat frații, după ce deabinele i-a — chinuit?! Și câți mai rămân, cari iartă, și nu se răsbună, nu din inchipuire deșartă, șubredă, nici din frica neputinții, și din dresura întereselor mârșave momentane, ci din adevărata putere de a se stăpâni, de tăria voinței lor de a uita și a se înfrâna, care este adevărata bunătațe!

Dar focul distrugător, al urei, aprins de jarul neuitării, stinge-l va totuș *educația iubirii lui Hristos* biruitoare și a chinurilor crucii și va stinge și tăciunii aprinși ce ni se aruncă. Căci *dragostea Lui este tocmai dragostea cea adevărată de noi înșine, este cea a umanității, societății omenesti și este cea cătră Dzeu însuș, cătră perfecțiunea morală.* Ea este astfel cel mai puternic *antidot sufletesc* contra veninului și durerii aducerii aminte a răului, și contra urei, pus pe temelia concentrată a tuturor intereselor morale ale iertării și uitării. Ea e totodată metoda realizării Impărăției noi a lui D-zeu pe pământ, e chiar legea ei aleasă spre fericirea omenirii.

...Domnul bate și azi la ușa inimilor și de-i vom deschide, aduce-va mântuire și casei noastre, prin Duhul dragostei Sale de adevărată iertare, aduceni-va, la scaunul mărturisirii, îndurarea lui D-zeu pentru îndurarea noastră, iertarea și uitarea de Sus pentru iertarea și uitarea noastră; ușorarea, liniștirea, pacea noastră pentru ușorarea, liniștirea, pacea sufletului, ce am dat noi, drept anex la căința noastră!

„Rămâi cu noi“, Isuse!

Dr. Iustin I. Suciu.

In slujba adevărului.

Cer, pentru întâioară, ospitalitatea acestui organ oficial în chestiuni de polemică confesională, cari nu erau în obișnuitele mele. Am adevă să clarific ceva dintr'un „răspuns“ ce mi-s'a dat de S. Sa protopopul unit Iosif Popa din Arad, în Nr. 27 din „Solidaritatea“, care și-a sistat apariția cu acel număr.

Recunosc că n'am fost informat exact despre cifra elevilor g.-catolici dela liceul M. Nicoară din loc. Dar *rețin din răspunsul S. Sale constatarea, că pentru cei 193 elevi g. c. dela toate școlarele din Arad, Statul român a constituit o catedră de religione g. catolică.* În esență: nici eu nu spuneam mai mult, decât atâta, că situația lor e mai favorabilă în aceasta privință, decât a noastră. Nouă, ortodocșilor, cari avem peste 1100 elevi de școală primară și ucenici în Arad, ni s'au încuviințat numai două posturi de catiheți, cărora nu li putem exopera salariul cu peritu' lumii, — iar al treilea post — ce-l cerusem, cu toate că ni trebuiau patru — ni s'a refuzat.

N'aveam dreptate așa dar, când spuneam că minoritățile o duc mai bine, decât noi, în asta privință, în țara noastră?

S'a supărat Sf. Sa, că li-am zis „minoritari“. Oare, nu sunt numai minoritate cei maximum 10% de uniți față de mai bine, ca 88% ortodocși din Arad, sau cei un milion și vr'o 800 mii uniți față de multele milioane ortodoxe, din țara întregă?

Așa spun cifrele că-s minoritari. Dar și anumite atitudini ale unor oficialități suspuse în biserică unită, cari amenință guvernul cu Liga Națiunilor, încă spun că uniții nostri se țin și ei a fi numai o minoritate în Țara asta!

S. Sa mai are un necaz, drept dovadă împotriva afirmațiunilor mele (că minoritarii o duc adevă mai bine ca ortodocșii, uneori, în țara asta): statul adevă nu s'ar achita de îndatoririle sale „patronale“ și lasă să se ruineze bisericile și casele parohiale unite, ne dându-le subvenții patronale.

Foarte bine și foarte just! În vremea drepturilor egale și în o țară democratică, de ce să se mai susțină privilegiile anticvatē, în favorul

minoritarilor și în sarcina majorității cetățenilor? Mai trăiască și uniții nostri din „săul“ propriu al contribuțiilor dela ai lor credincioși, cum am dus-o și-o mai ducem noi ortodocșii, și azi, când n'avem „privilegiile“ materiale dela Statul Român.

S. Sa aduce și un caz concret: „Biserica unită română din Arad... a cerut dela ministerul cultelor un ajutor, ca să-și procure clopote și să-și complecteze aranjamentul intern“; dar n'a primit nici măcar răspuns.

Iarăși — foarte bine și foarte just! Nu ministerul românesc, nici măcar cel unguresc al căruia moștean de drept e ministerul român al cultelor, s'a angajat la sarcini patronale față cu comunitatea unită din loc; nu, ci orașul Arad s'a angajat. Ceară ce li trebuie dela oraș. Dar și dela *brunii* credincioși din Checheș, unde zace forța numerică a parohiei unite. Orașul a întreținut și până aci aceasta comunitate: i-a dat pe vremuri teren pentru biserică; li-a zidit biserică; li-a dotat preoți ș-a. — Dealtmintrea mulțumim pentru îndemnul de a discuta „patronatul“ orașului Arad. Vom face-o, dar nu din prilejul polemilor odioase.

Iar de încheiere, numai o vorbă. S. Sa a aflat cu cale să deie un „Răspuns d-lui Ciuhandu“. Aș fi, va să zică, numai un cutare „domn“ — nu și preot — înaintea S. Sale. Cunosc asta *mentalitate* încă din scrisoarea dela 1702 a Cardinalului Kollonich, care scria mitropolitului bucureștean Teodosie, numai ca unui falș arhiepiscop — *archiepiscopo sic vocato*, așa numit arhiepiscop.

Ei bine, eu am cinstit și cinstesc „preoția“ Sf. Sale, ceea ce intră nu numai în atitudinile mele sociale, pe cari le observ până și față de preoții latini, ci în convingerile mele de credință chiar. I-am dat și dovada, că — deși mai bătrân în vârstă, cred, și în rangul de protopop fiind și asesor al unui Consistor (deși „schismatic“), am început să-l salut, înainte de a-i fi făcut cunoștința personală!

Așa prețuesc eu preoția Sf. Sale și așa mi-o prețuește Sf. Sa pe a mea.

Nu ni vom mai respecta nici preoția?

Dr. Gh. Ciuhandu.

Noui încercări de prozelitizm.

— După Beiuș și Lugoj, Obreja. —

Suntem siliți să înz stăm din nou asuora prozelitizmului meschin și nerușinat, ce-l profesază corifeii greco-papistași, printre credincioșii bisericii noastre românești. Cu o conștientă criminală, acești sfinți de lemn, cu buze românești, dar cu sufletul măcinat de molohul iezuitic de peste Tisa, încearcă o nouă involburare între sufletele românești. De asta dată firele acestei infuziuni cu timbru străin de tot ce este românesc, trec prin Blaj, la Obreja.

Instrumentul iezuiților este și aici marele tembelist preotul maniac, Voștinăr György, pacostea Gălșenilor.

Incursiunea de suflete a dat greș și acum, și „clarissimi” de pe Târnavă cu mintea acumulată de îndemnuri păcătoase, în loc să-și ascundă fetele, iarăși vor folosi vechea rețetă iezuită și vor striga în lumea mare, că fantoma imaginară a bisericii românești voește să-i înghită.

Dar să dăm cuvântul părintelui Trăian Terebenț din Galșa.

Eram de credința că după trista experiență dela Sedria orfanală din Arad, preotul hipercatolic Voștinăr din Galșa se va resigna cel puțin până la vară, sezonul de recrutare a elevilor români ortodoxi pentru internatul gr. cat. din Beiuș; succesul dela Beiuș i-a servit ca stimul în cât i-a succes ca câțiva părinți să-și pășiască legea străbună pentru un favor de întreținere în internat, sau ertare de didactru.

Dela început însă ni-am impus o rezervă în aceasta afacere, deși eram ca preoți locali competenți de a ne pronunța ca să se facă lumină odată, după ce cetisem în ziare diverse păreri.

Voștinăr a prins nou curaj dar și-a făcut simbră cu muerile și afacerea a eșuat, dar de data asta a eșit la suprafața involuntar dealtcum și lucruri la cari n'am fost așteptați; — V. mă conștrânge să mă pronunț și eu.

Iată istoricul:

Cu săptămâni înainte se șoptea în sat că Voștinăr va face isprăvuri mari, că duce la ceva școală nou înființată în Obreja vro 25 de fete, acolo vor studia gratis, vor deveni cele mai bune peste 6 ani profesoare cu sa-ar de 2—3000 lei lunar, iar cele mai slăbuțe vor deveni călugărițe, iar de-i va succede apoi în scurt timp tot satul trece la papistași.

Adevăr că o samă de fete mergeau la V. în anumit timp și le da instrucții pentru viitor, fetele erau recuirate dela 9—10 ani până la 17—18 ani, tot din clasa mai săracă, dar forma în carea V. a încercat a le inprietini încă deacasă cu pustnicia n'a prins... Dovadă că în 2—3 zile după venirea lui V. dela Obreja, sau reintors toate fetele noastre, fără

a reflecta nici măcar la învățătorie nu la profesorat, nici la novitiat, dar până la mai multe cuivoase cale prea lungă.

În treacă amintesc că Obreja e un sat mic cu cătunul Zăpodia, are 540 suflete, parohie gr.-cat. aparține la Blaj piasa și poșta Teiuș — de aci d stanță de vro 15—20 Km între dealuri.

Acolo se zice că ar fi să se înființeze un schit pentru mai multe și o școală oarecare. V. însă fără a se convinge, personal din cele auzite verbal a mers cu vro 10—12 fete câteva dela școală, altele fete mari la Obreja, dupăce părinții în cap de iarnă le-au schimbat portal și au făcut părinților săraci dealtcum toți, o sumedenie de spese.

Fetelor li-a fost impus deacasă nainte de plecare să nu trateze cumva vre-unui preot sau învățător de-ai noștri nimic din întreagă manevră de prozelitizm a pr. Voștinăr.

Fetele noastre însă s'au dus conduse de V. și cu 2—3 s'au dus și mamele lor.

La noi în Galșa însă și poporul sărac, muncitor cu zina trăește în condiții de tot mulțumitoare, hrană, îmbrăcăminte, curățenie etc.

La Obreja e vorba să se înființeze sau e deja un institut public românesc de educație și nu pot descrie cele auzite, ar fi istoria tristă și prea lungă, Ardealul însă și alte părți de țară mai sărace să împopuleze Obreja, dar nu Cananul românesc din câmpiile și podgoria Aradului.

Preotul Voștinăr e însă miop în grad mare corporalmente, dar sufletește e și mai miop când s'a încumetat la acest fapt condamnabil din toate punctele de vedere, mai ales că dela câțiva a cerut imperative să-și lapede legea apoi le va face fetele dșoare, iar alții ar fi urmat mai târziu a la Beiuș.

„Finis coronat apus” sau dus mamele după fete, au spesat parale de nou, înjură pe V. cum știu mamele îndurerate și cer spesele dela V; — acesta strâns cu ușa a mărturisit:

Dragile mele; eu n'am fost acolo în persoană să văd și să mă conving nainte, totul am făcut la sfatul P. S. S. Diui Episcop.

Galșa ca parohie gr.-cat. aparține la Oradea-Mare deci P. S. S. Frențu la îndemnat la aceeaș prozelitizm, dealtcum V. are legături și cu Lugojul gr.-cat.

Linștea din parohia noastră a tulburat'o pr. Voștinăr și aceia cari sprijinesc aceasta samsarie de suflete murdară, fie ei din Oradea-mare, fie din Beiuș, pentru care fapt pr. V. are să poarte răspunderea în viitor, când nu vom alege nici noi mijloacele de apărare, dupăcum V. caută și se folosește de toate mijloacele pentru întărirea catolicismului nedorit de nimenea.

Tr. Terebenț, preot.

Pentru buna civilizație.

„Patria” scie:

Din „Neamul Românesc”, sub iscălitura unui domn avocat, luăm cunoștință că în n-rul dela 12 Ianuarie al ziarului din București Albina, dl N. Iorga este numit (ascundeți-vă fețele, urmași ai lui Augustin Bunea) „mișel și calomniator”. Eleganța aceasta romană de stil a fost smulsă cu plăcere acestui ziar cu prilejul polemicii din *Unirea* dela Blaj și dl N. Iorga, în deobște cunoscută. Deci, pentru că dl N. Iorga n'a aprobat absența clerului superior gr.-cat. din Catedrala ortodoxă dela Alba-Iulia în clipa încoronării, este „mișel”.

O astfel de degradare a scrisului, — care, chiar inspirat din officină străină, tot românesc este, — ne scutește de orice comentariu. Inșă ziarul mai sus pomenit pretinde că vorbește în numele preoțimii gr.-cat. din Ardeal și Bănat. Credem că nu este slujitor al altarului bisericii noastre mai întâi românești, care să nu respingă cu dispreț, această tentativă străină de a ne spurca tezaurul culturii. Nu mai trimitem pe acești străini la paginile scrise de N. Iorga despre școala latinistă și nici la pretinția sa cu Augustin Bunea. Cine a fost capabil de astfel de epitete pe pământul românesc, însemnează că nu are nici o legătură națională nici cu trinitatea latinistă și nici cu urmașii.

Dar dacă aceasta este civilizația pe care nunciatul papal înțelege să o patroneze în România, îi spunem că și-a greșit adresa și că nu ne cunoaște nici istoria și nici sufletul.

Până aici „Patria”. Noi trebuie să mai adăugăm, că acest infect focar patistaș, numit „Albina”, este susținut cu bani străini spre a săpa la fundamentul țării și legii românești. Este ziarul Monseniorului Marmaggi. Întrebăm pe dl ministru al Cultelor, până când va tolera această muncă subversivă în propria noastră țară? Nu găsește potrivit momentul de a urma exemplul Olandei și al Mexicului?

INFORMAȚIUNI.

† Iuliu Tuducescu cu soția sa Elena, Augusta Tuducescu, Emilia Alex. Tuducescu cu copiii ei Silvia, Lucia și Nicu Tuducescu, fii surori și nepoți, Gheorghe Tuducescu cu soția sa Florica și fiii sei, frate, cumnată și nepoți, General Nic. Mărășescu, cu soția sa Teodora, veri, precum și ceilalți nepoți de frați din comuna Câmpanii de jos, județul Bihor, pătrunși de adâncă durere fac cunoscut încetarea din viață a prea iubitului lor *Ioan Tuducescu*, învățător în pensune, fost director al Institutului de bancă „Mureșanul”, săvârșit din viață în ziua de 16/2 Februarie 1923, la ora 4 1/2 dim. în vârstă de 84 ani, și vă roagă să binevoiți a lua parte la serviciul înmormântării, care

se va oficia, la domiciliul său din str. Miha'ilu Viteazul No. 709, Vineri în ziua de 16/8 Februarie c., ora 3 p. m. Lipova, în 16/2 Februarie 1923. Fie-i țărâna ușoară și memoria binecuvântată în vecii!

† **Dimitrie Maci** și soția Aurelia născ. Cosma cu inimă înfrântă de durere anunță trecerea din viață a prealubitei lor fiică, soră, nepoată și verișoară *Minerva Maci* elevă a școlii medii cl. III, reposată după scurte dar grele suferințe, Marți în 13 Faur a. c. la orele 1 d. m. în etate de 15 ani. Rămășițele pământești ale defunctei se vor depune spre vecinică odihnă după ritul gr. ort. în cimiterul din Lipova (Țarina) Mercuri în 14 Faur d. m. la 2 ore. Lipova, la 13 Faur 1923. Odihnește în pace iubita noastră! Dimitrie Maci, preot în Capruța ca tată. Aurelia Maci, născ. Cosma ca mamă. Anuța Maci ca soră. vād. Maria Maci bunică. Letiția Ponta și Ionel Popescu văr și verișoară. Mariu Tempea, preot și soția Cornelia născ. Cosma, Dimitrie Ponta, comerciant și soția Hermina Ponta născ. Maci unchiu și mătușe.

După cum suntem informați păr. Maci a pierdut și pe o a două fetiță, tot în șarlah.

Dumnezeu să-i conzoleze.

Patriarhul ecumenic din Constantinopol Meletie IV mulțumește printr'o telegramă Mitropolitului primat Miron Criștea și întregii biserici române ortodoxe pentru binevoitoarea intervenție la conferința dela Lozana de a nu se strămuta din Constantinopol scaunul patriarhatului ecumenic, unde există de 16 veacuri.

Cursuri de vară teologice engleze în România. Episcopul de Gibraltar John Grieg, care a fost la noi în Noembrie trecut, a oferit Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Primat Dr. Miron Criștea să trimită în vara anului 1923 un teolog anglican preot, care să fie cursuri de vară înaintea teologilor noștri, pentru a săvârși o apropiere între Biserica anglicană și a noastră. Cursurile s'ar ține în franțuzește.

În cameră a fost depus proiectul Constituției Partidele opoziționiste au dat declarații, prin cari contestă actualelor camere dreptul de a vota constituția cea nouă.

Falsificare de bancnote de 500 Lei A fost arestat la Timișoara marele comerciant Barta Bela, la care s'au găsit 2000 bancnote de câte 500 Lei false. Barta a fost transportat la Oradea-mare, unde are complici. S'a stabilit că bancnotele sunt fabricate în străinătate de o organizație care urmărește deprecierea Leului. Piețele mari financiare din străinătate sunt inundate de aceste bancnote, cari reprezintă câteva sute de milioane. Falsificarea e perfect reușită însă numerele nu corespund.

Cât a costat războiul 1914-1918 Cheltuielile au fost uriașe, fără să mai socotim stricăciunile și milioanele de morți și invalizi. Anglia a cheltuit 44 miliarde dolari (un dolar = 150 lei). Germania 40 miliarde dolari. America 32 miliarde dolari. Franța 25 miliarde dolari.

Rusia 22 miliarde dolari. România 14 miliarde dolari. Italia 12 miliarde dolari. Turcia 1 miliard și jumătate dolari. Bulgaria 800 milioane dolari.

Scăderea leului. Dl. ministru de finanțe a spus despre scăderea leului, că ea se datorește speculei sălbatice exercitată de anumite cercuri străne interesate, cari vor să pună mâna pe bogățiile țării. Valuta se va îndrepta în urma măsurilor ce s'au luat pentru reglementarea exportului și importului.

Tuturor prietinelor, cunoscuților, cari prin participarea lor la înmormântarea scumpei, în veci neuitatei noastre fetițe Stella au căutat a alina durerile inimilor noastre greu încercate le exprimăm sincere mulțumite. Asemenea și celor cari prin scrisul lor au încercat să ne mângâie în năcazul nostru, le mulțumim din inimă.

Socodor, la 9/22 februarie 1923.

Aurel D. Papp, preot și familia.

Deșertul Sahara a fost pentru prima oară traversat acum de curând cu ajutorul unor automobile speciale franceze. Distanța parcursă a fost de 3200 kilometri, și a fost străbătută în 20 pe zile. Drumul traversat duce prin cele mai necunoscute părți ale deșertului, cari sunt poreclite de opulația arabă țara setei și a groazei și cari n'au putut fi călcate până acum pe picior de om. Pe tot drumul caravana n'a dat de nici o vietate.

Au apărut „Stupăritul” revista nouă lunară foarte folositoare pentru ori și cine.

Conține propagandă, instrucțiuni și parte comercială de stupărit, abonament pe un an 36 Lei se poate abona la Redacția „Stupăritul” Alba-Iulia în Cetate.

Tabloul alegoric, tipărit de pictorul Virgil Balaban în amintirea efeptorei Marelui Ideal „Unra tuturor Românilor” se recomandă spre cumpărare comunelor noastre bisericesti, protopresbiterilor, preoților și învățătorilor noștri. Costul unui exemplar este 40 Lei și se poate comanda direct dela firma: „Comerciu General Român” cu sediul în București, strada Smărdan Nr. 23—27

Ce vor bapțiștii? Fiindcă fostul și probabil cel de mâine — premier al Angliei e bapțist, de asemenea și președintele Statelor-Unite, sunt interesante părerile pușnilor bapțiști dela noi asupra libertății de conștiință și a celei religioase, care în defmitiv tot una fac.

Prin ziarul lor „Farul Mântuirii” ei cer:

Absoluta libertate pentru fiecare cetățean de a-și alege sau de a nu-și alege o religie.

Autonomia deplină pentru toate confesiunile, cu libertatea organizării de biserică și celelalte.

Absoluta libertate de propagandă religioasă.

Predicarea și ținerea serviciilor divine sub cerul liber.

Copiii în școlile statului să nu fie ținuți la nici

un fel de închinăciune sau la vre-o credință religioasă oricare ar fi ea.

N'am citat decât articolele principale și numai în rezumat.

Dacă bapțiștii noștri vor scăpa nechelfăniți de către autorități în urma unor asemenea orori publicate în foaia lor, atunci să știe că și Dumnezeu s'a făcut bapțist și-i protejează în mod special.

În orice caz atari bazaconii, eresuri și grozăvenii sunt cu puțință numai în ipocrita Anglie și în brutala Americă. Sfătuim deci pe bapțiștii dela noi să-și ia tălpășița deaci și să emigreze într'acolo. Noi, țără latină, suntem un stat de ordine și de regulă, în care nu orice nebunie individuală sau orice năzbătăii colective pot să-și facă mendrele cum vor. *Index.*

Cum lucrează alții. Dintr'o foaie săsească Comunele săsești, după cum se știe, au luat asupra lor îndatorirea de a plăti anual o anumită dare pentru susținerea bisericii și a școlii lor. Comunele din circumscripția Șeica, jud. Târnava mică, au dat cel mai bun exemplu în privința aceasta. În August anul trecut și-au regulat întreg adausul acesta pe anii 1920 și 21. Pe anul 1922 adausul de arunc a fost 9740,00 lei, din care s'a achitat până la sfârșitul anului suma de 701000 lei Treisprezece comune și au achitat întreg aruncului de dare. — Alt exemplu: în comuna Lăslăul săs. jud. Târnava mică, s'au prăpădit în decursul războiului 34 de oameni. Sătenii s'au hotărât între ei să facă pentru pomenirea lor o lespede de marmoră și ș'o așeze în comună la loc potrivit. Prin o colectă între rudeni și săteni s'a adunat suma de lei 4000. Lespedea de piatră, frumos lucrată, s'a și așezat în zidul dinlăuntru bisericii și se va sfinți în ziua de Paști. — În cursul războiului se luaseră dela biserică două clopote. O colectă pentru cumpărarea unui clopot nou, care s'a și procurat a strâns suma de 16,000 lei. Tot în comună aceasta lipsea o Casă națională de întrunire. Vecinătățile au hotărât, ca fie care gazdă cu car cu boi, ori cu trăsură cu cai, să ducă un car de lemne la stația mai de aproape a căii ferate. Bani ce s'au donat pentru lemne s'au adaus la fondul menit pentru scopul acesta. Tot poporul a adus ferifa aceasta cu cea mai mare plăcere. Ce învățătură putem trage din aceste și alte asemenea cazuri? *Mș.*

Aviz. Cu onoare aduc la cunoștință onoratului public, și autorităților bisericesti, că în Arad str. Cogalniceanu nr. 17. (Mikes-Kelemen) am deschis un *birou tehnic de arhitectură*; *construiesc ori ce planuri de case, școli și biserici împreună cu devizele (preliminare) lor,* mai de parte execut colaudări de tot felul de lucrări de zidiri, și întreprind tot felul de lucrări tehnice cladiri etc. *Cu stimă:*

Teodor Cioban,
arhitect.

8—10

Redactor responsabil: **SIMION STANA** asesor consistorial
Censurat: **Censura presei.**